

RNB 2018 – Kommuneproposisjonen 2019

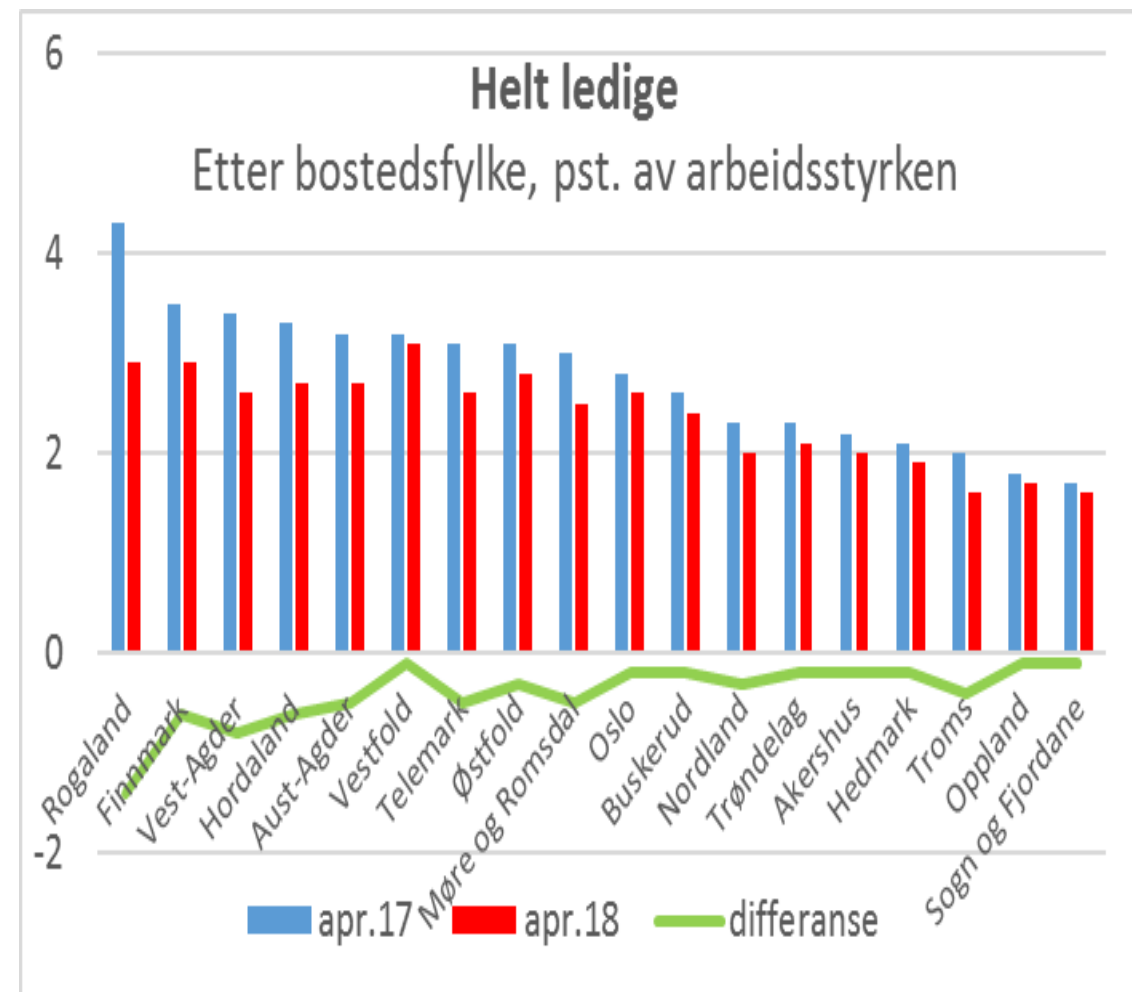
Bodø 23. mai 2018

Kommentarer fra KS

Dag-Henrik Sandbakken

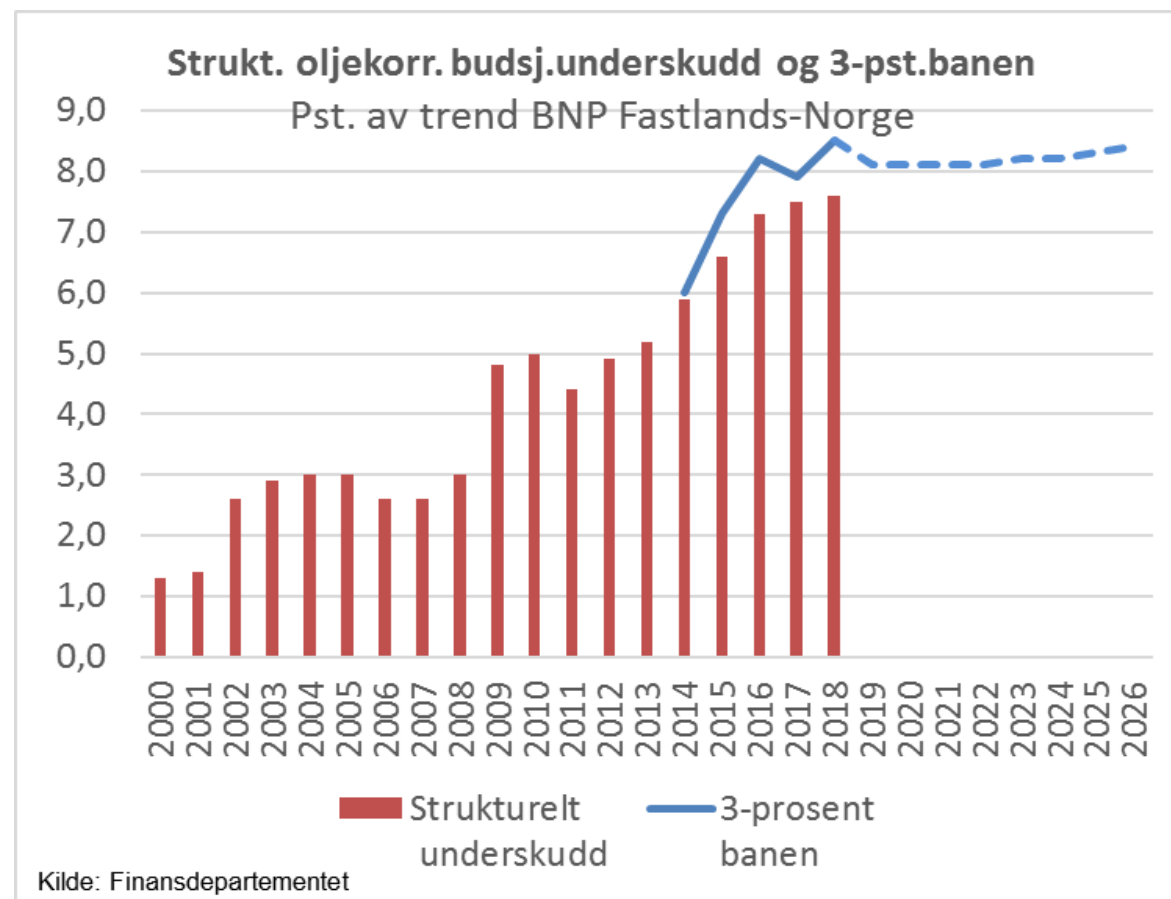
Oljenedturen definitivt over

- Konjunkturoppgang fom 2017
 - Vekst i BNP Fastlands-Norge > 2 pst.
- Arbeidsledigheten har falt etter toppen 2015-2016
- Produksjonsvekst i leverandørindustrien
- Konjunktursituasjonen likere mellom regioner
- Oljeprisen oppe i 78 \$/fat

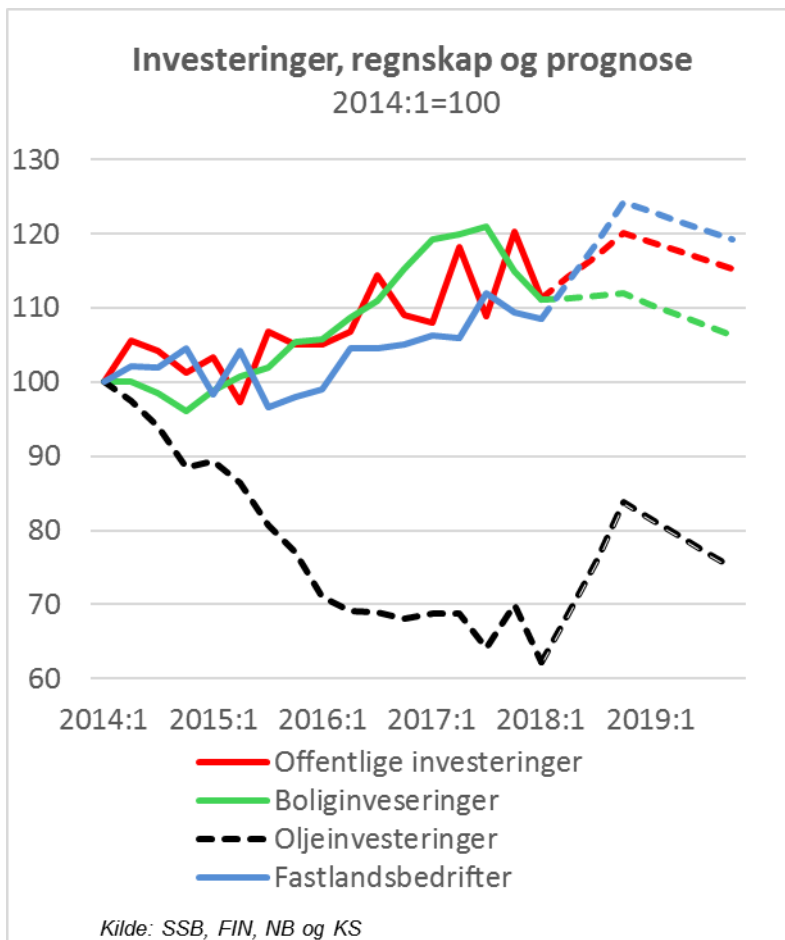

Normalisering av konjunktorene - nær konjunkturnøytral finanspolitikk

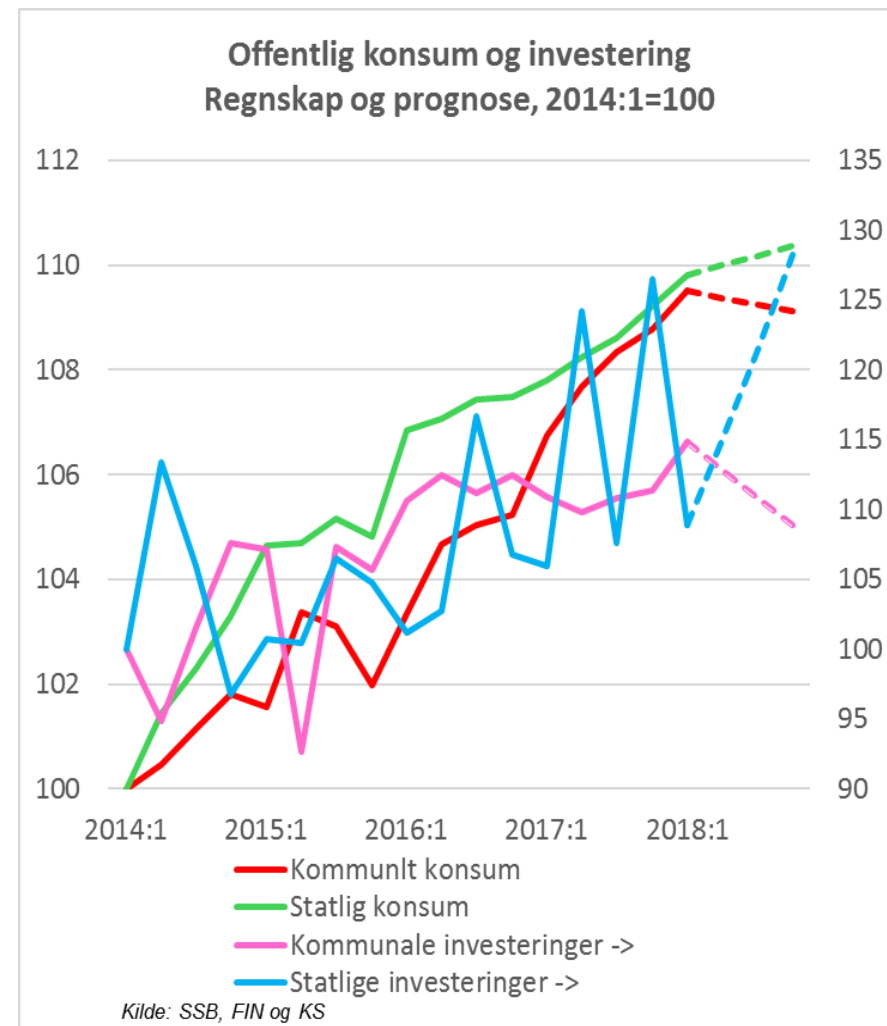
- Økt bruk av oljepenger
 - 6 mrd. kroner mer i 2018 etter fire år med nær 20 mrd. kroner årlig
 - Lite rom for økning framover
 - På kort sikt heller ikke behov for stimulering
 - Stort fond og relativt små oljeinntekter innebærer stor følsomhet for svingninger i finansmarkedene (valuta og børskurser): Bygger opp buffer

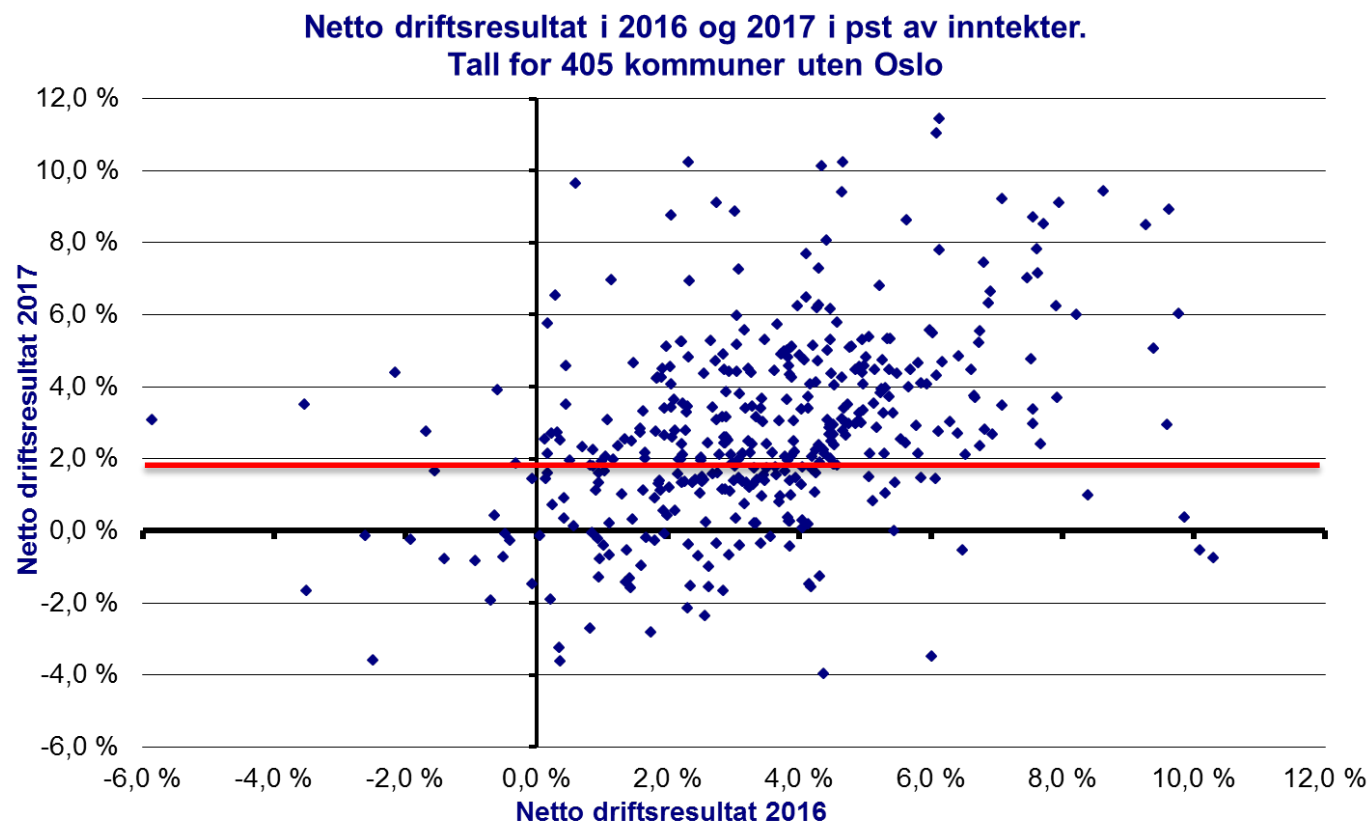
Bidragstere til konjunkturoppgangen?

- Svak start for investeringene i 2018
 - Olje
 - Fastlandsbedrifter
 - Bolig
 - Statlige investeringer
- Unntak: Kommunale investeringer
- Både kommunalt konsum og investeringer må falle resten av året for at RNBs anslag skal treffe

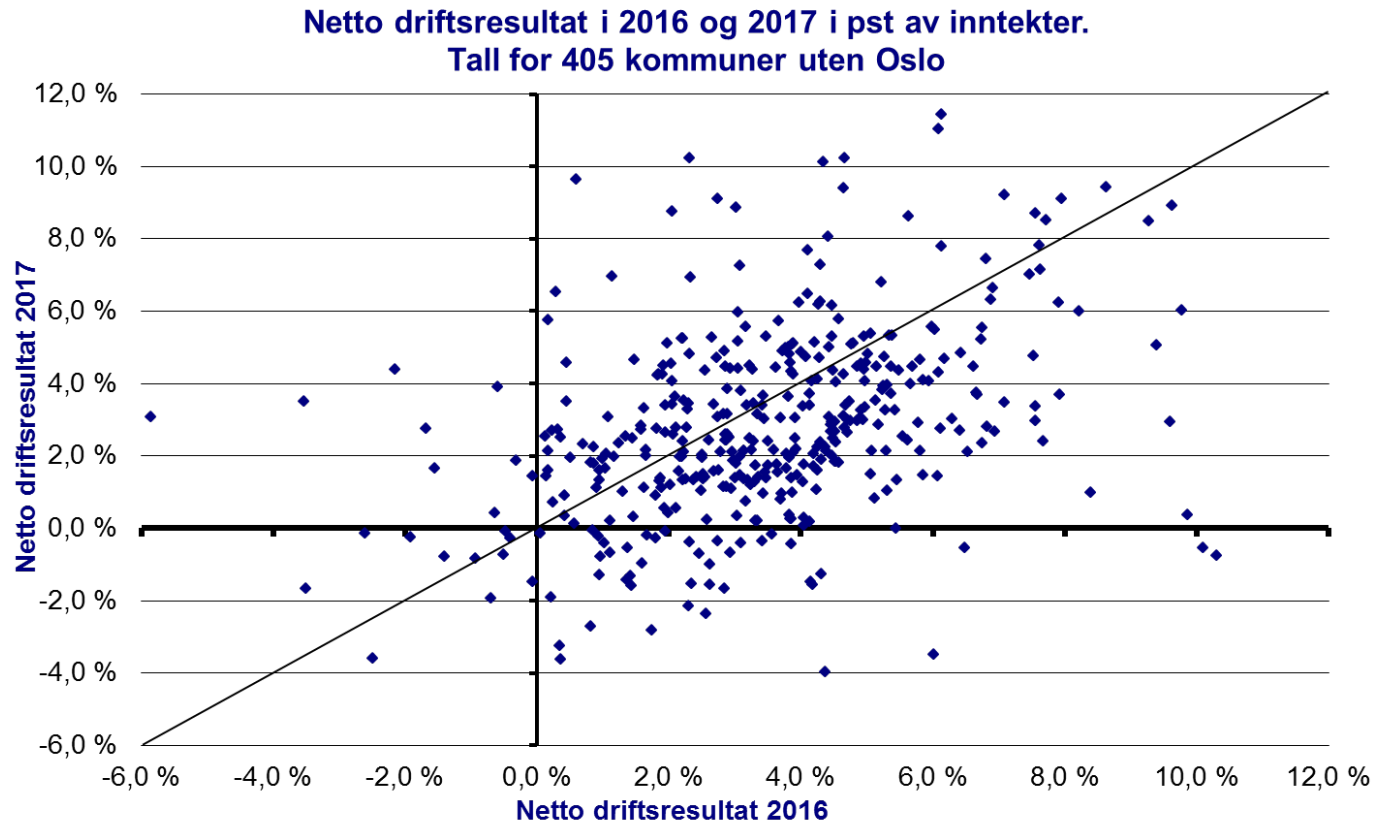
2017 - Fortsatt godt resultat i flertallet av kommunene

Ni kommuner fremkommer ikke i oversikten da kommunen hadde netto driftsresultat i 2016 eller 2017 som oversteg 12 pst

- 279 kommuner (68 pst) har netto driftsresultat over 1,75 pst av inntektene (332 kommuner (80 pst) i 2016)

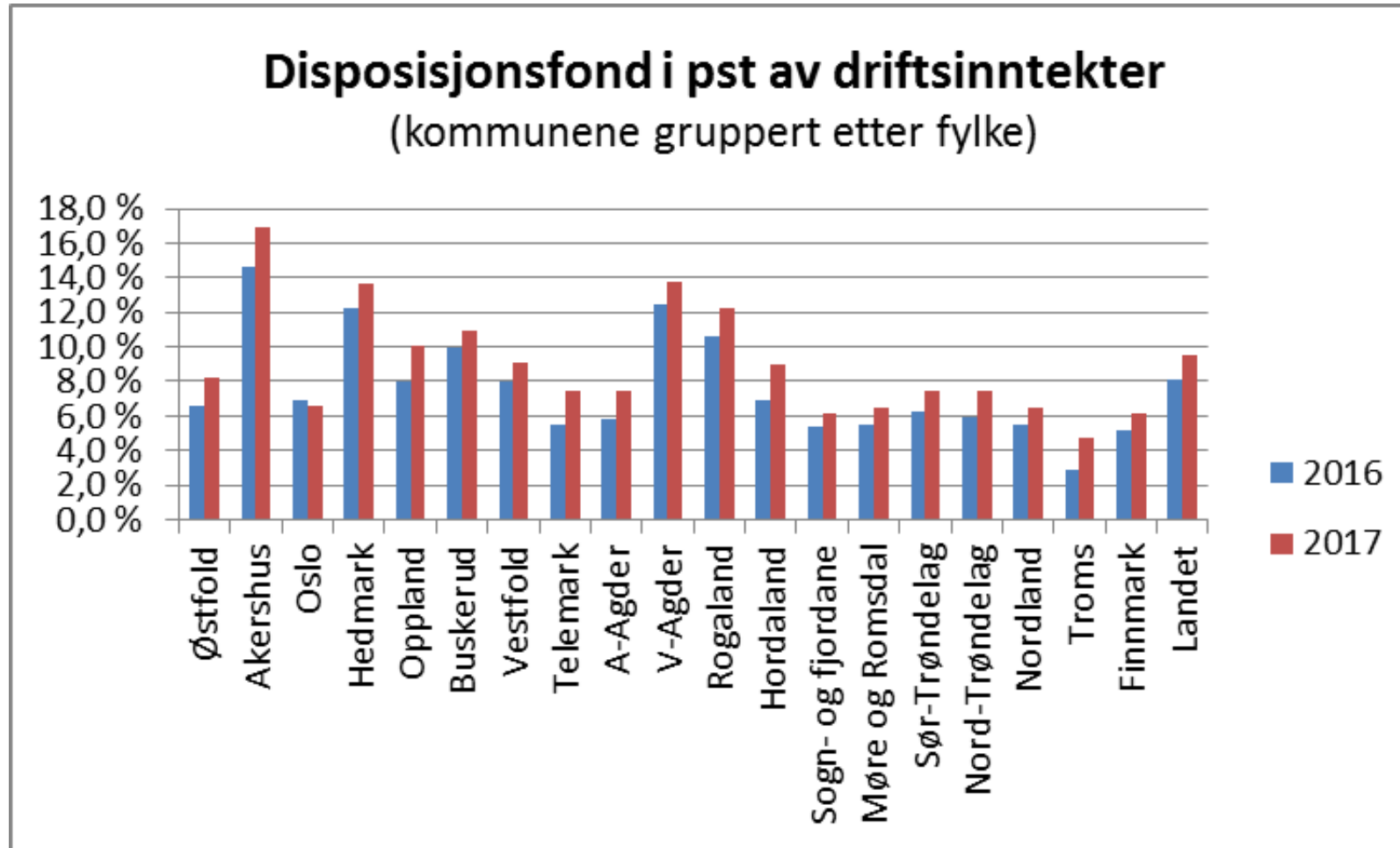
Men hovedtrekket er likevel at resultatet i 2017 er svakere enn i 2016

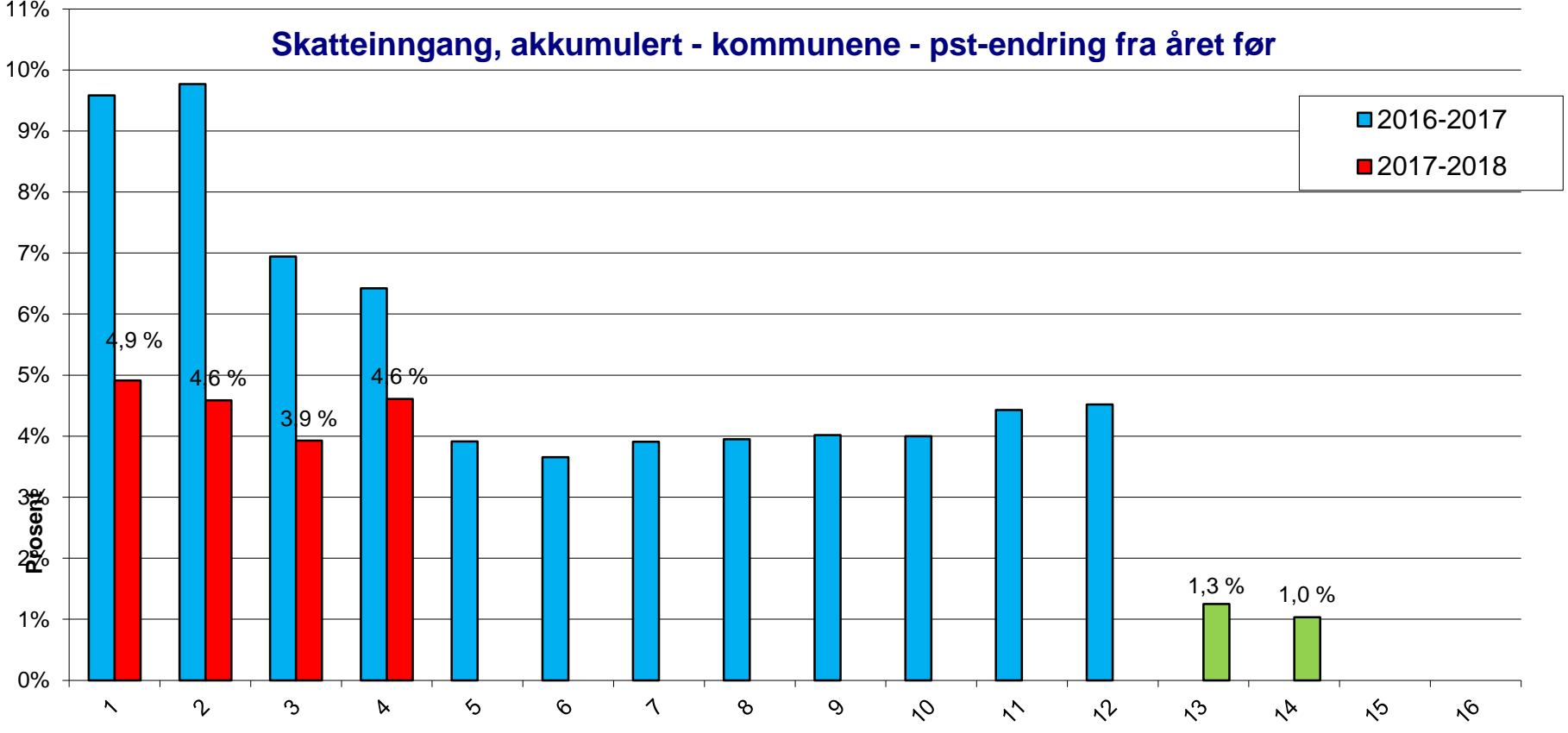
Ni kommuner fremkommer ikke i oversikten da kommunen hadde netto driftsresultat i 2016 eller 2017 som oversteg 12 pst

- 279 kommuner (68 pst) har netto driftsresultat over 1,75 pst av inntektene (332 kommuner (80 pst) i 2016)
- 259 kommuner (63 pst) har svakere netto driftsresultat i 2017 enn i 2016
- 65 kommuner (16 pst) har resultatnedgang på mer enn 3 prosentpoeng.
- 36 kommuner (9 pst) har resultatoppgang på mer enn 3 prosentpoeng
- 43 kommuner (10 pst) går fra positivt resultat i 2016 til negativt resultat i 2017.
- 11 av 414 kommuner har negativt netto driftsresultat både i 2016 og 2017

Kommunene styrket sin økonomiske «buffer» med om lag 8 mrd i 2017

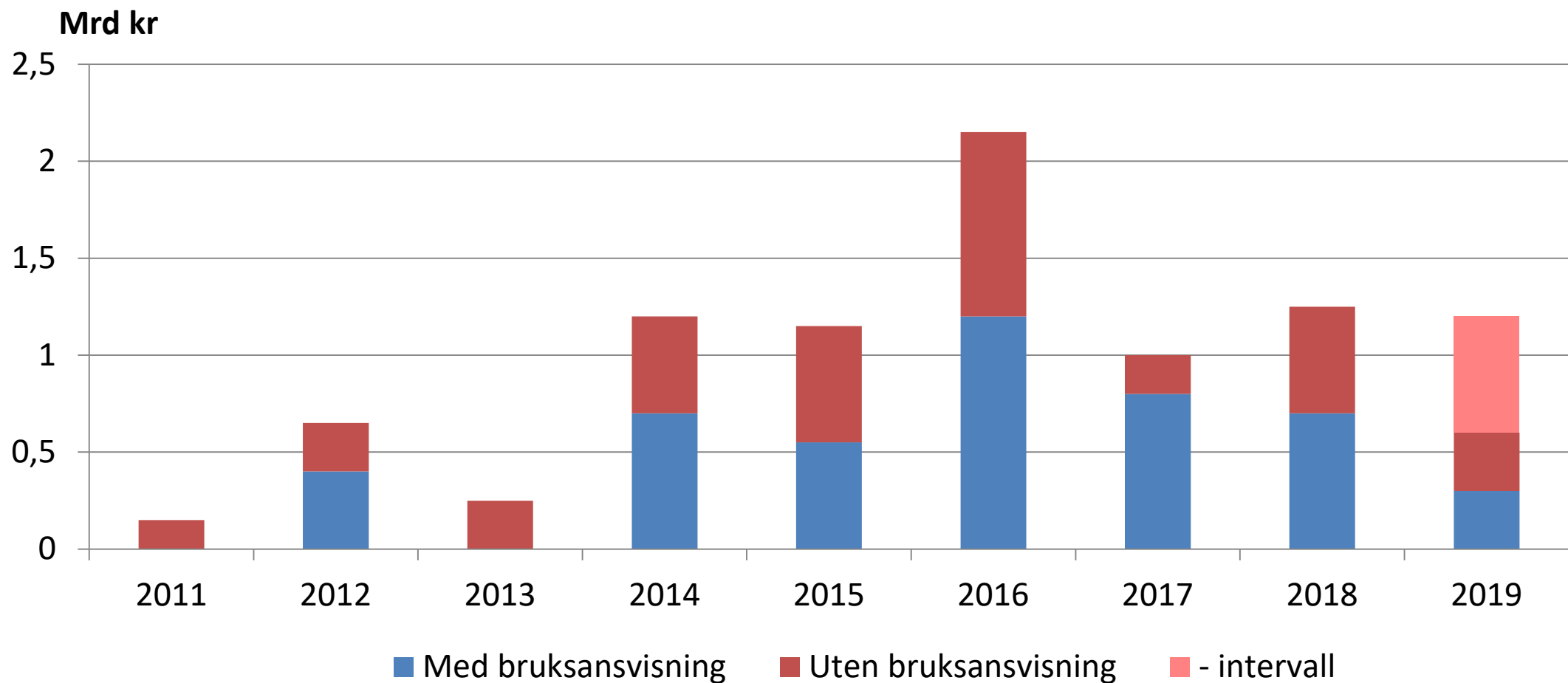
Lavere skattevekst for kommunene i 2018 – skatteanslaget justert ned i RNB

Kommuneprop. 2019 – hva skal det være plass til innenfor veksten i de frie inntektene?

	Mrd kr
Frie inntekter	2,6- 3,2
Demografi videreført fra 2018	1,4
Pensjonskostnader utover lønnsvekst	0,65
Russatsinger innenfor veksten i frie inntekter	0,2
Opptrappingsplanen for habillitering og rehabilitering	0,1
Sum utgifter	2,35
Mulig handlingsrom	0,25 – 0,85

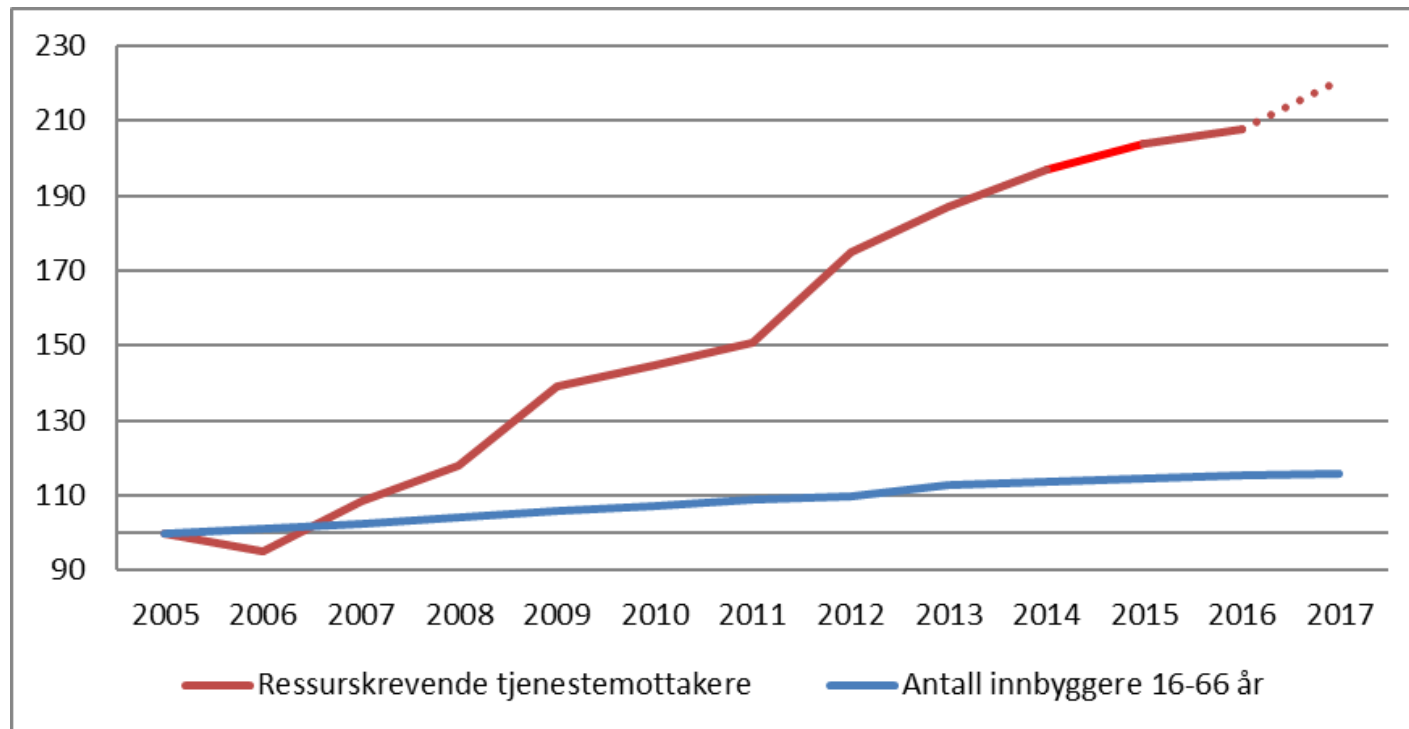
Fri inntektsvekst ut over beregnede demografikostnader og pensjon

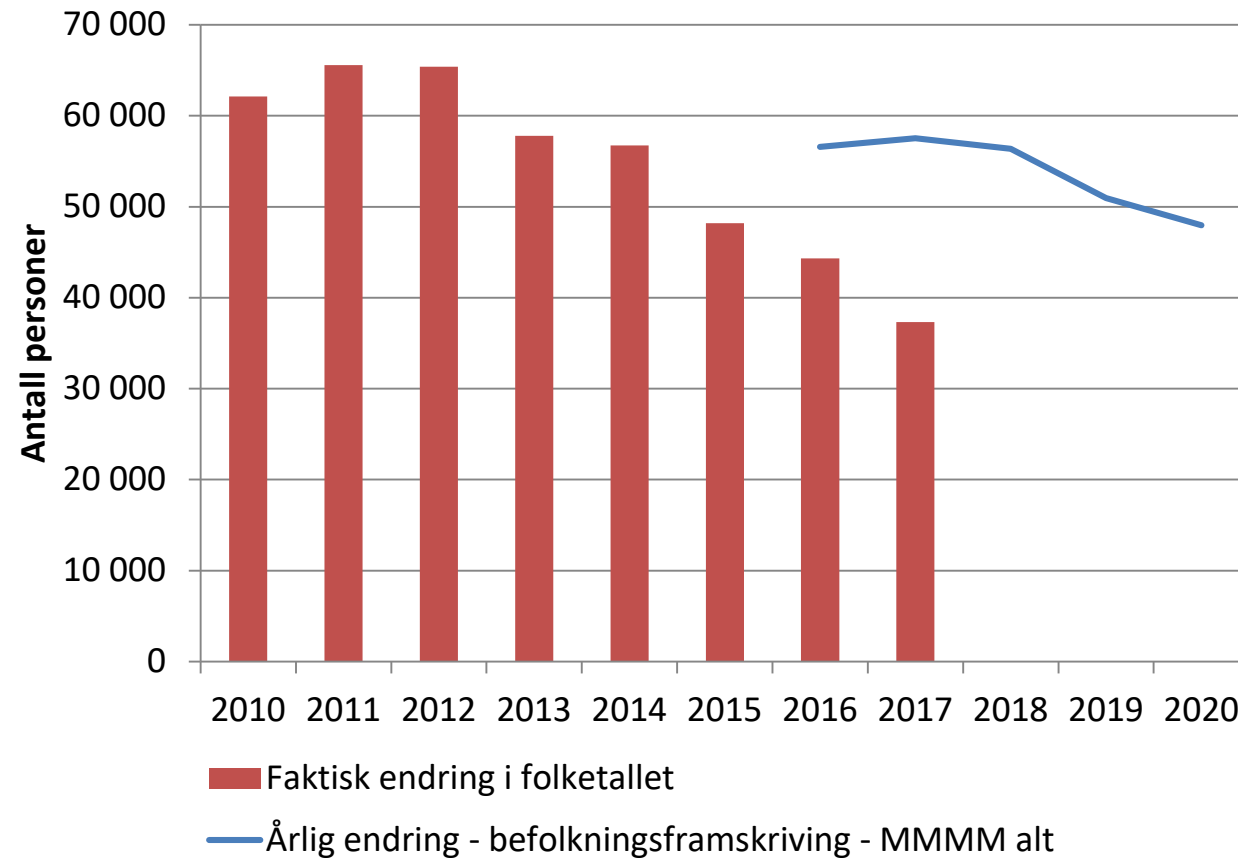
Kilde: Kommuneproposisjonene 2011-2019, statsbudsjettene 2011-2018

Men kommunene har også utgifter som ikke vises i budsjettopplegget

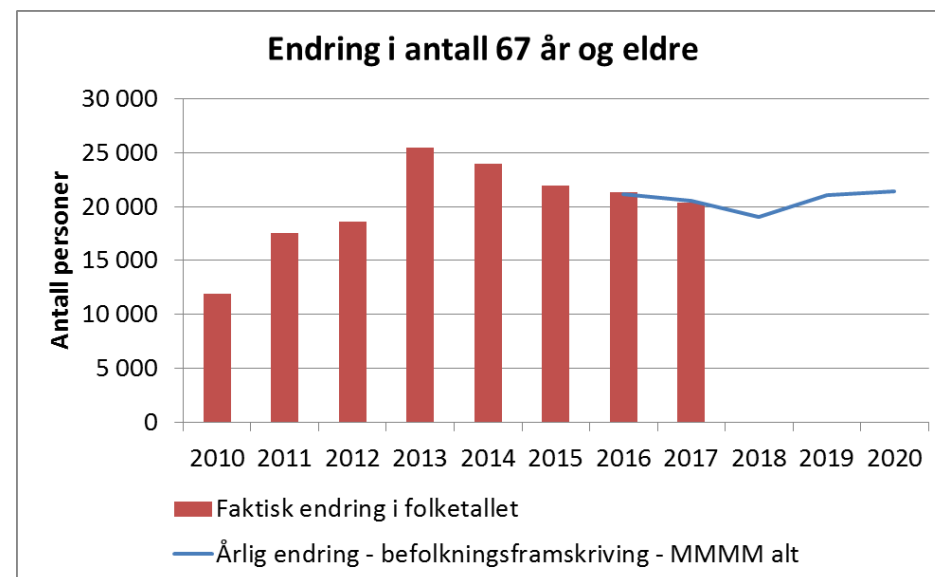
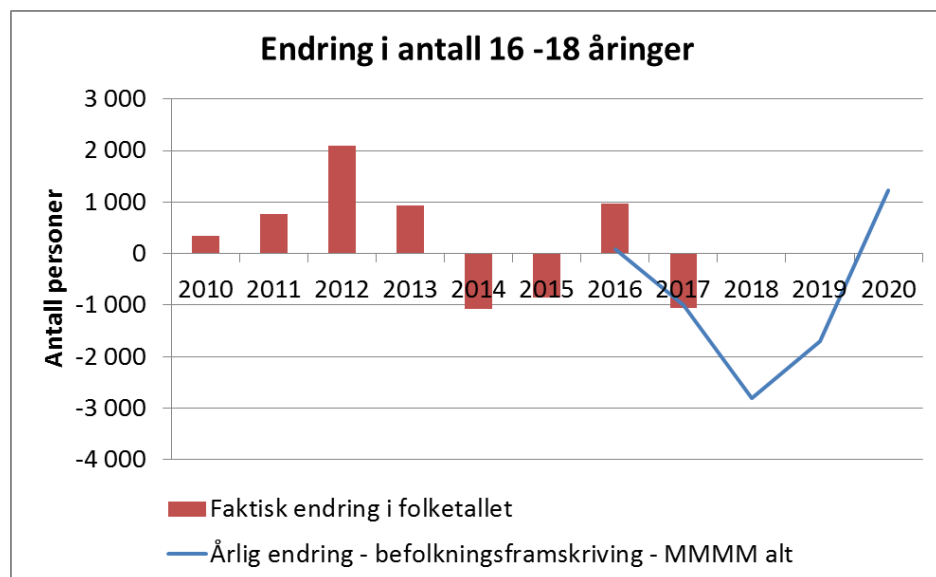
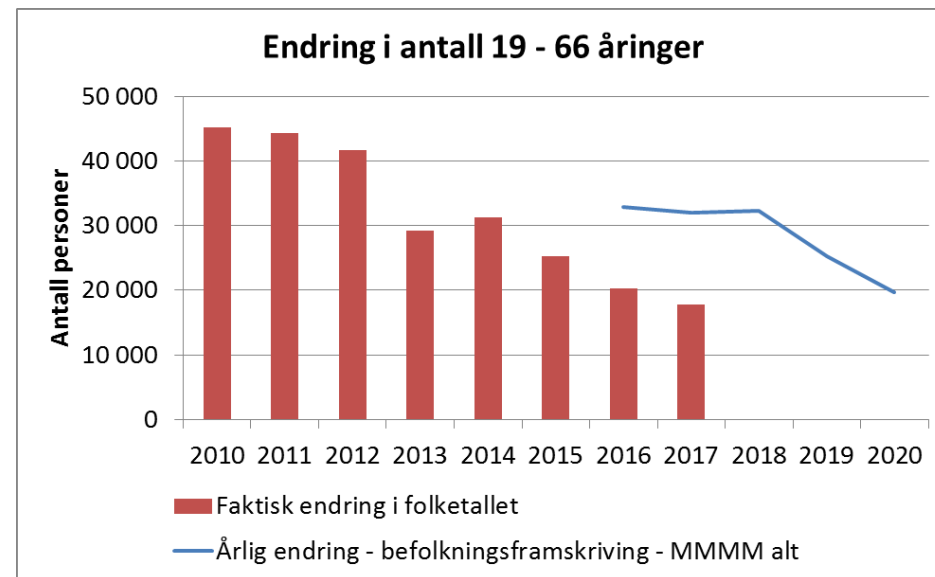
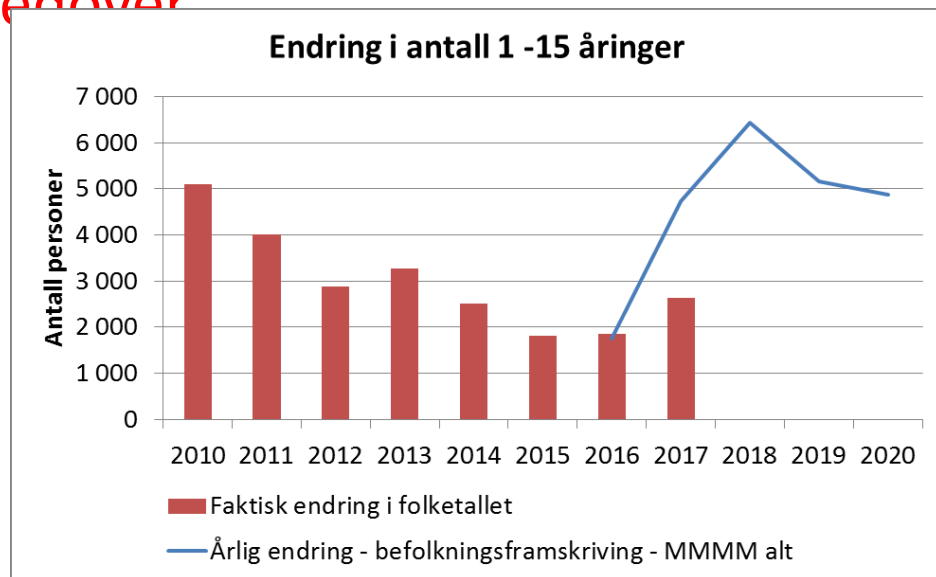
- Ressurskrevende tjenester
 - Vekst i brukergruppen, kommunenes egenandel

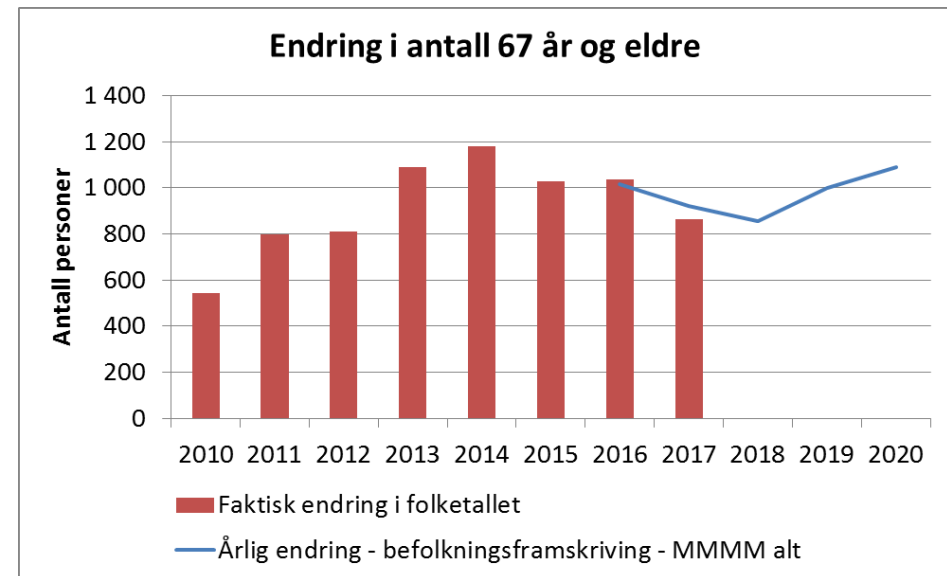
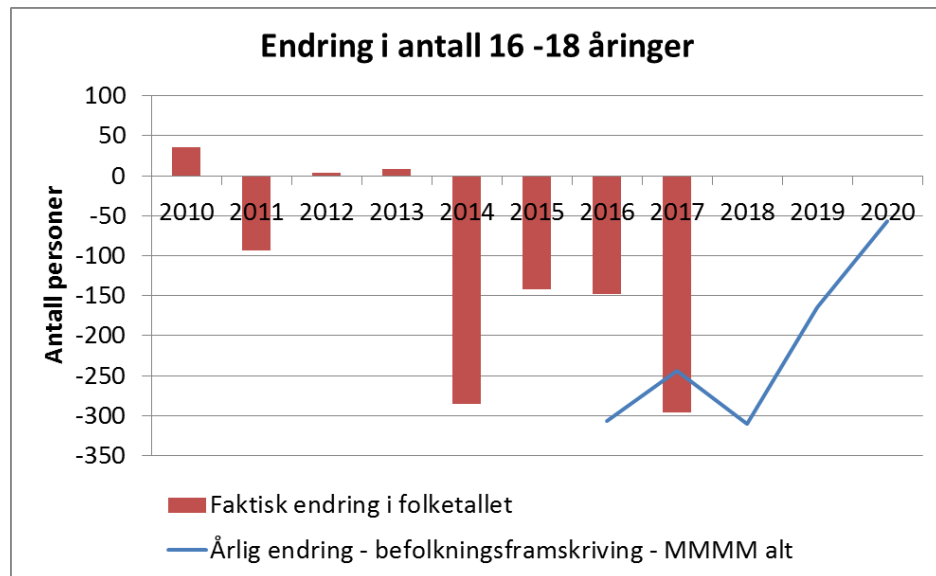
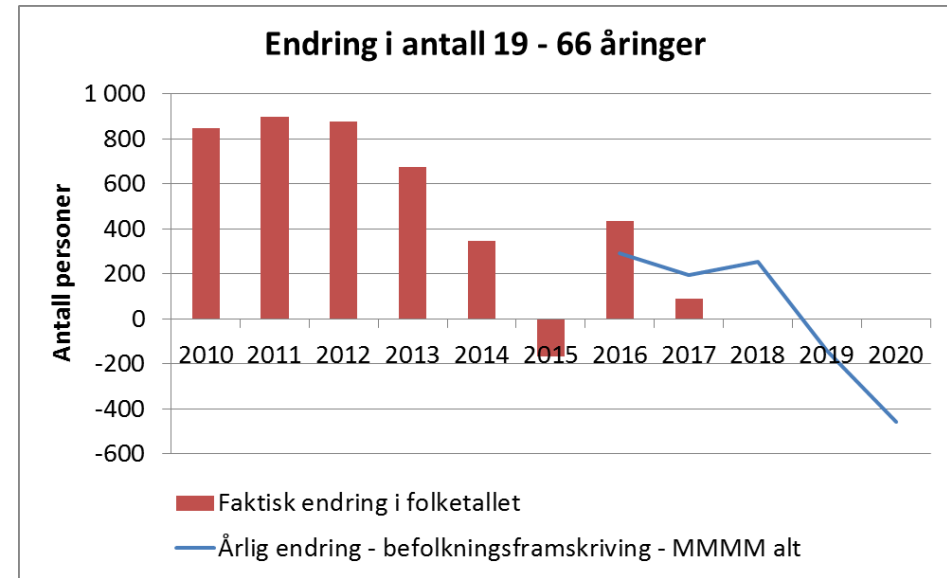
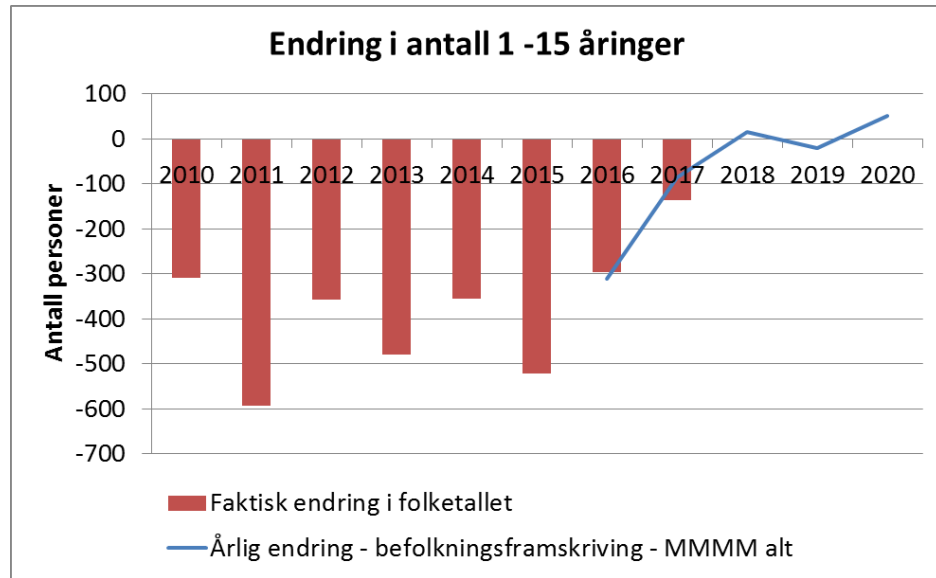
Befolkningsveksten har avtatt, men framskrivingene har fortsatt høy vekst

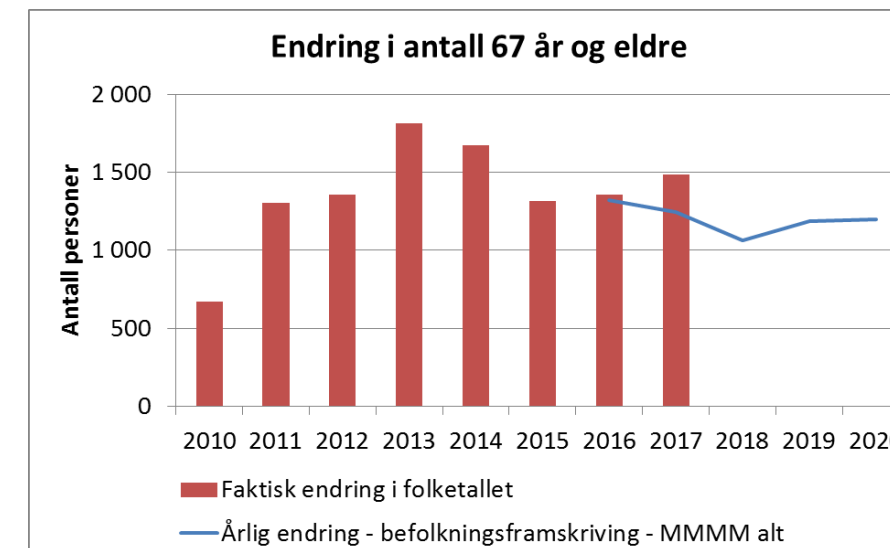
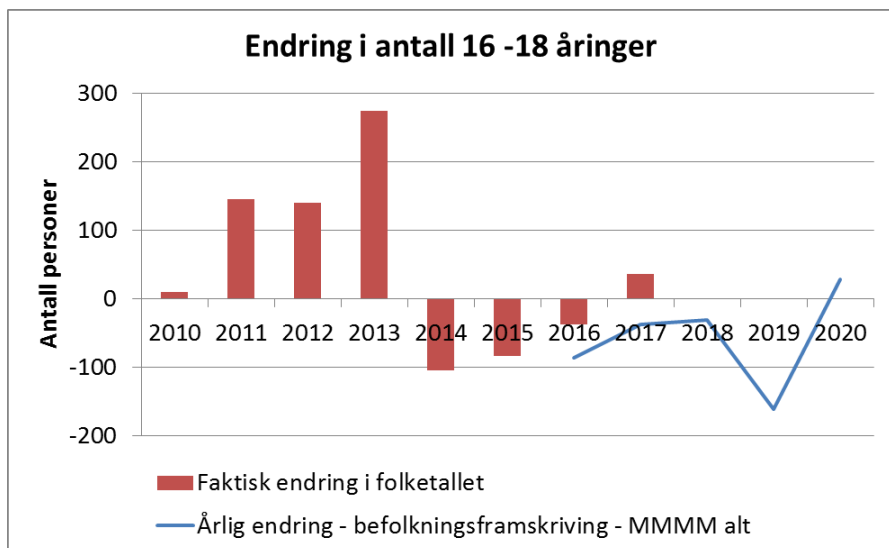
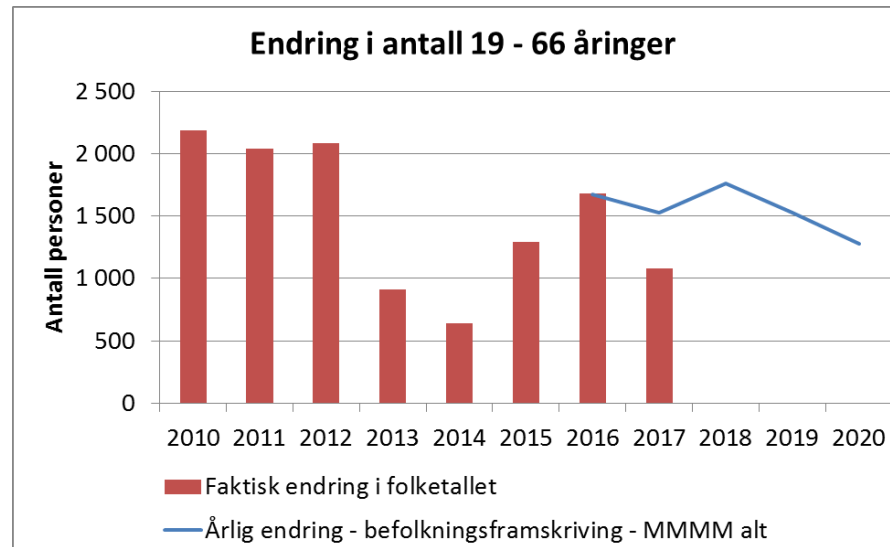
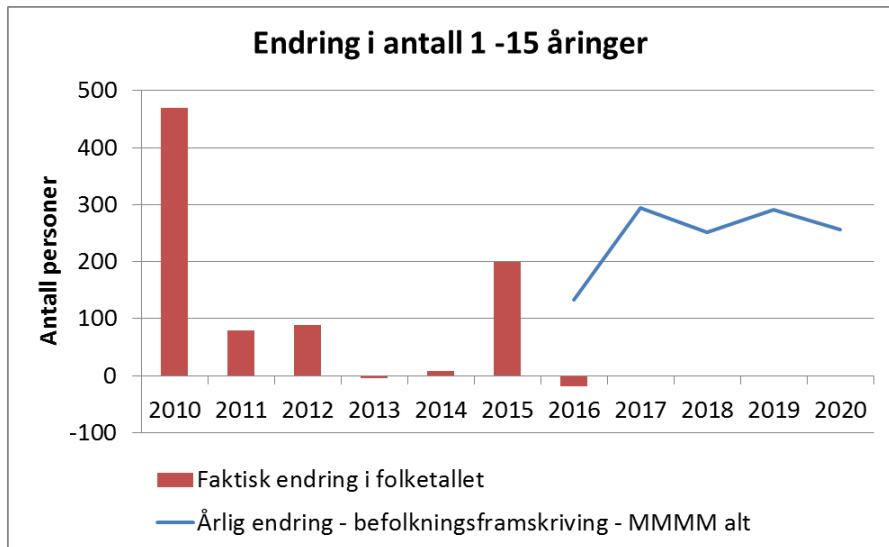
Det er den yrkesaktive del av befolkningen og i de yngste aldersgruppene at veksten har vært lavere enn framskrivingene. 16-18 åringer forventes også å gå videre nedover

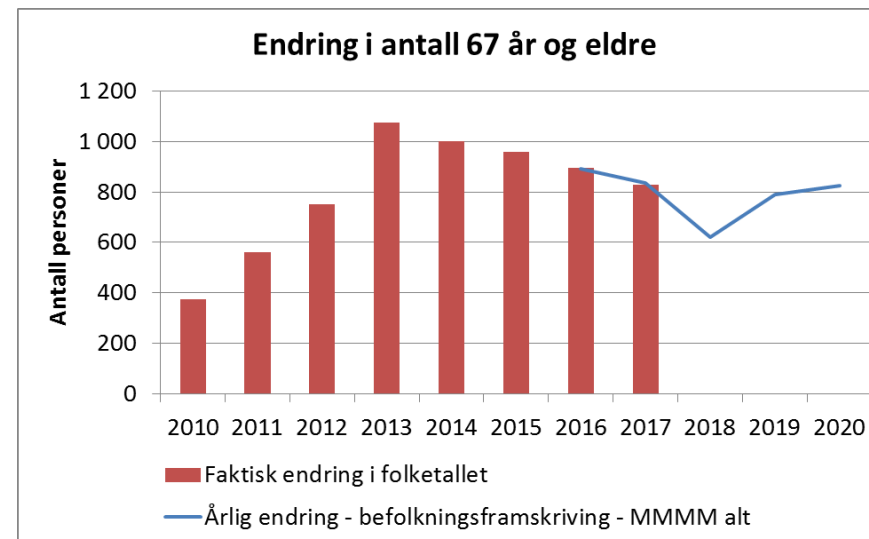
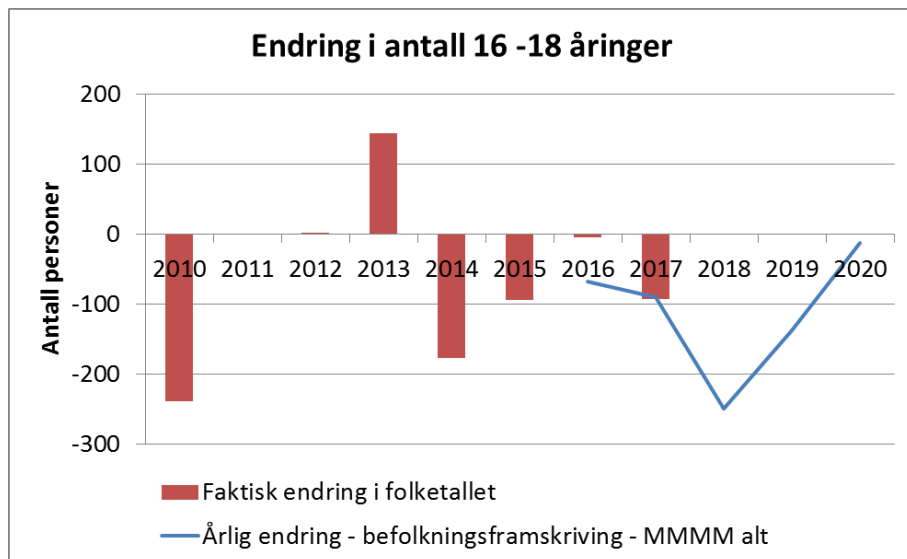
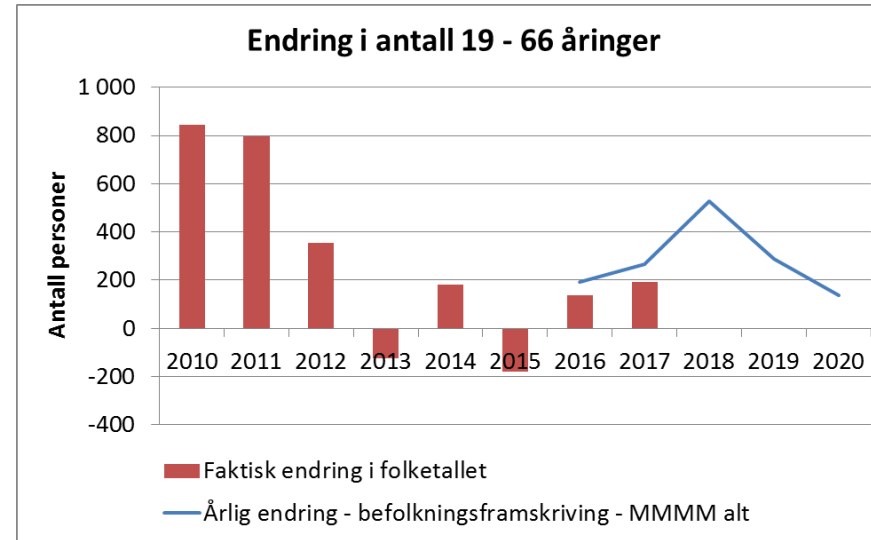
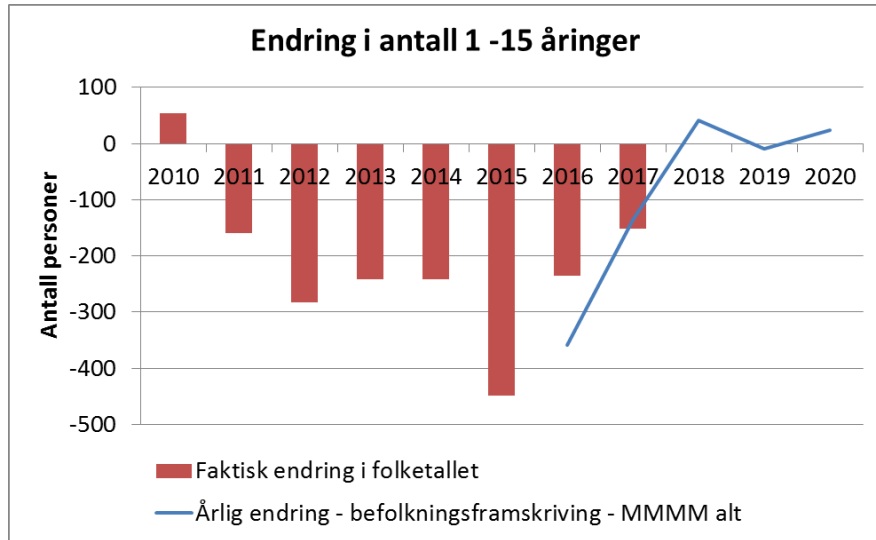
Nordland. Fallende antall 1-15 åringer og 16-18 åringer. Veksten i yrkesaktiv befolkning har avtatt. Utviklingen i 2016 og 2017 samsvarer rimelig bra med SSBs framskrivninger.

I Østfold har det vært liten vekst i aldersgruppene 1 – 15 og 16-18 år de siste årene og lavere enn forventet. Litt mindre nedgang enn landet i yrkesaktiv befolkning og litt større vekst i eldre sammenlignet med landet .

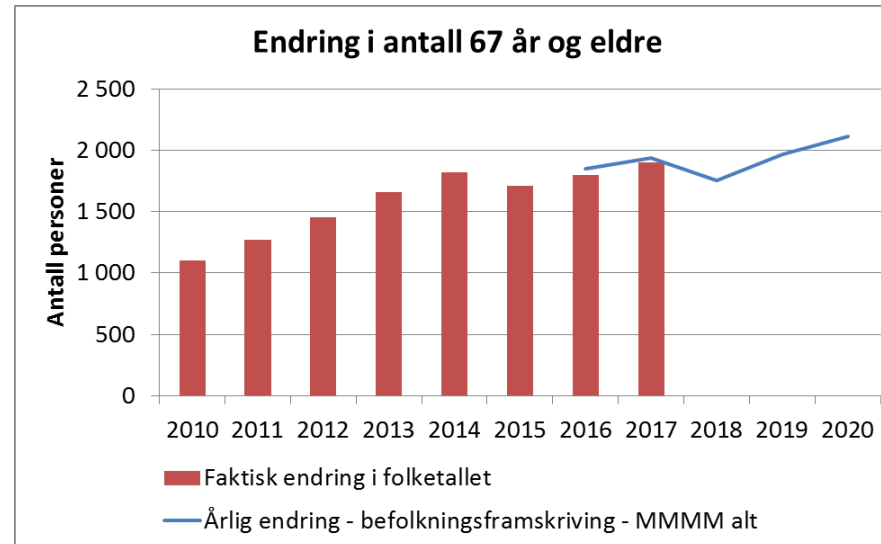
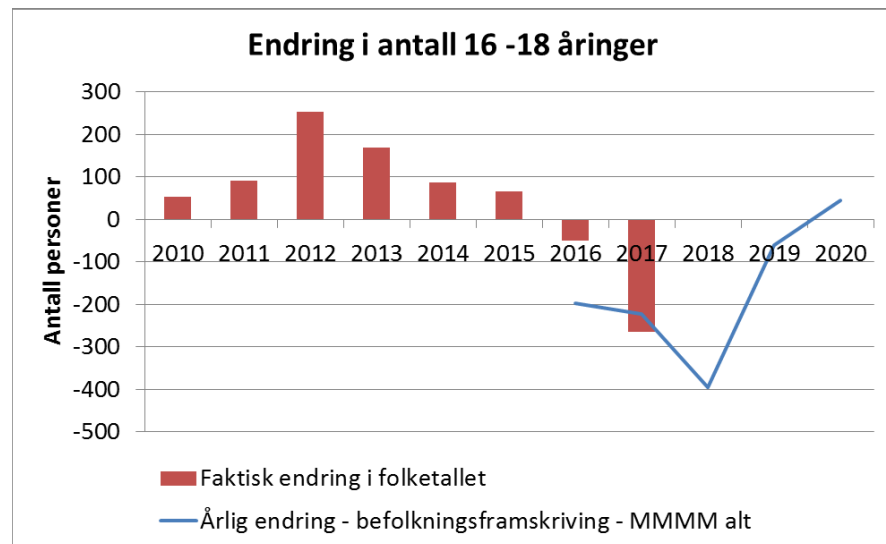
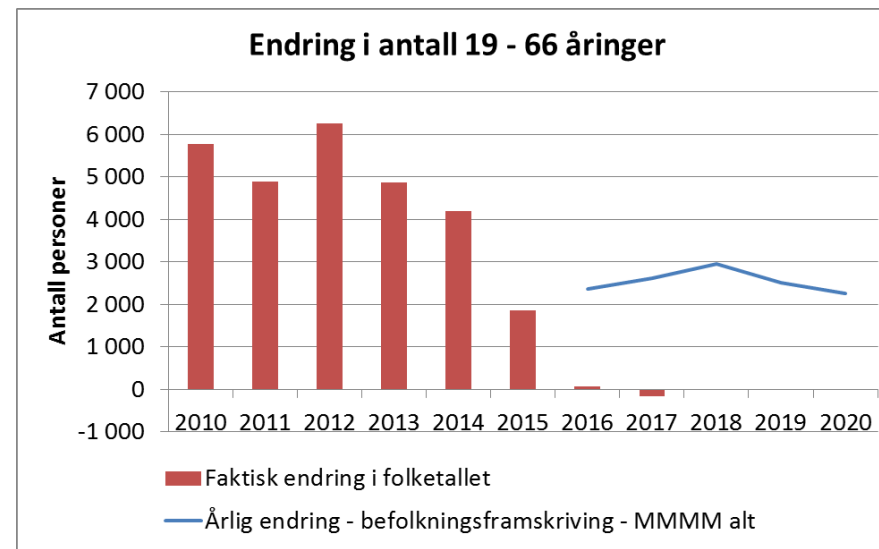
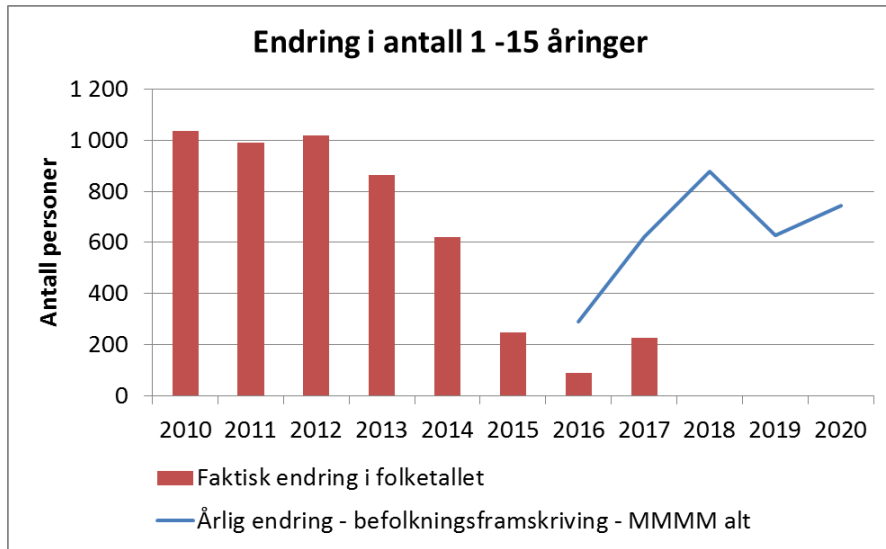
I Hedmark faller innbyggere 1-15 år og 16-18 år. Men befolkningsutviklingen de siste par årene har vært på nivå med framskivingene

Rogaland har befolkningsveksten i 1 – 15 åringer og yrkesaktiv befolkning stoppet opp.

16-18 åringer har hatt nedgang.

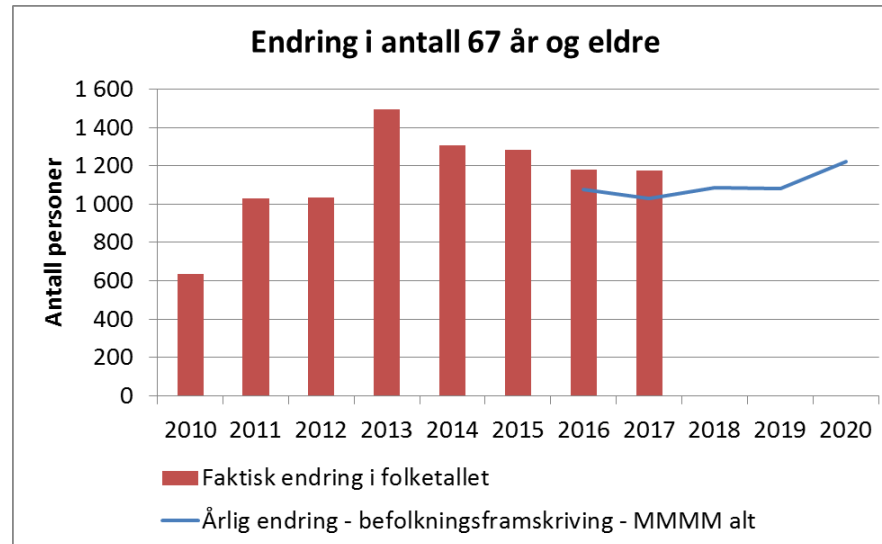
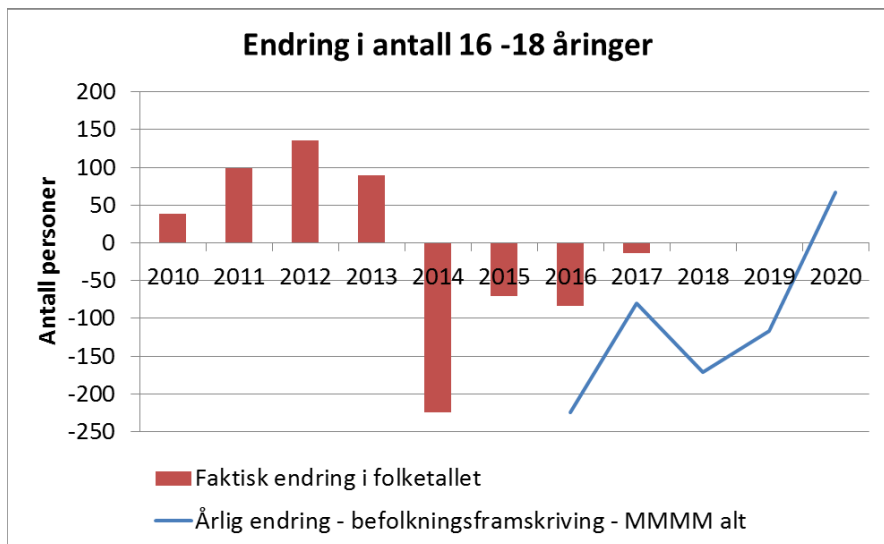
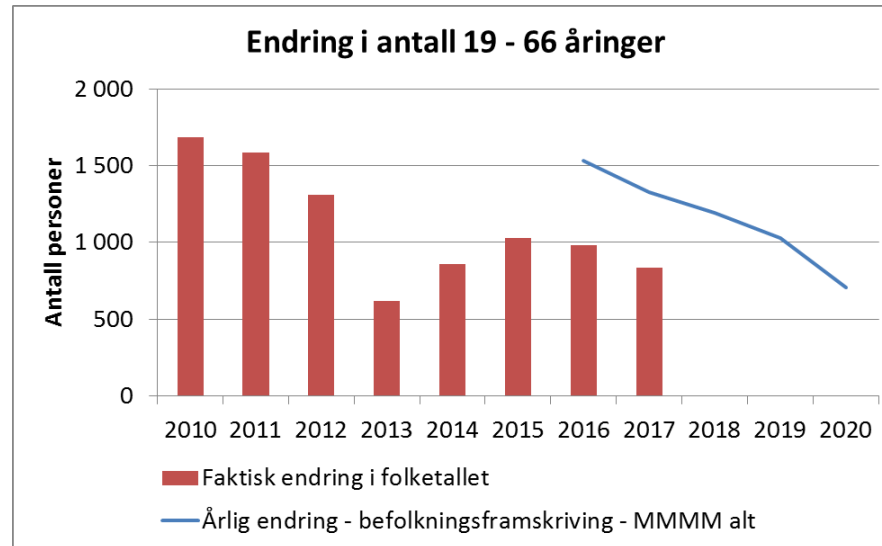
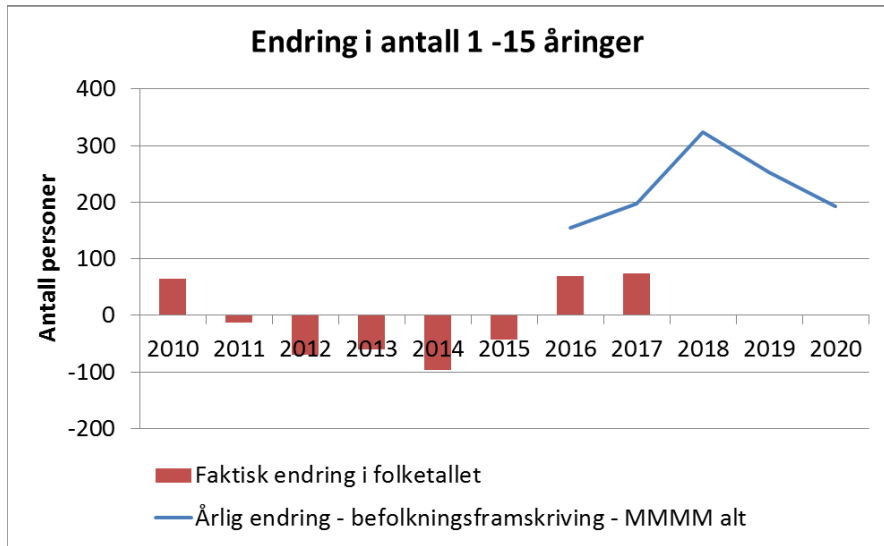
Befolkningsframskivingene legger til grunn fortsatt vekst i 1-15 åringer og yrkesaktiv befolkning.

Vestfold: Igjen vekst i 1 – 15 åringer, men lavere enn framskrivingene.

16-18 åringer går ned, men nedgangen er mindre enn framskrivingene.

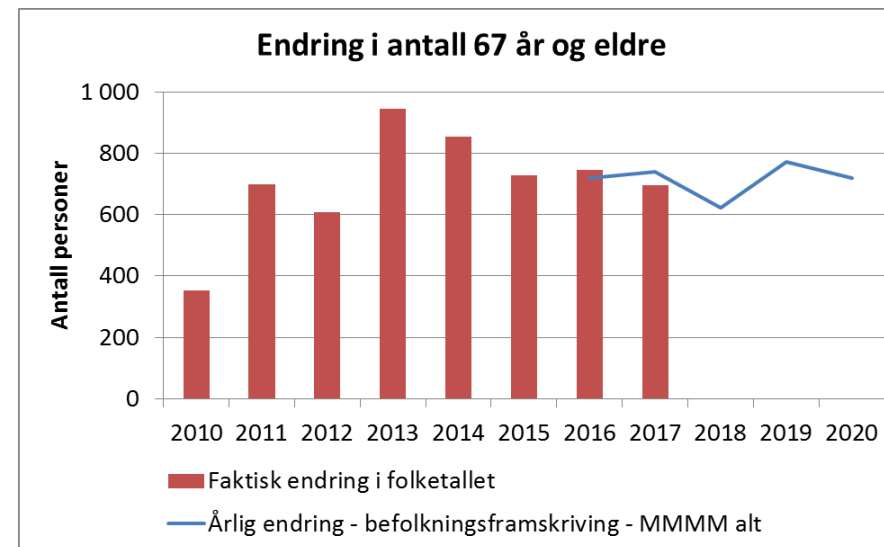
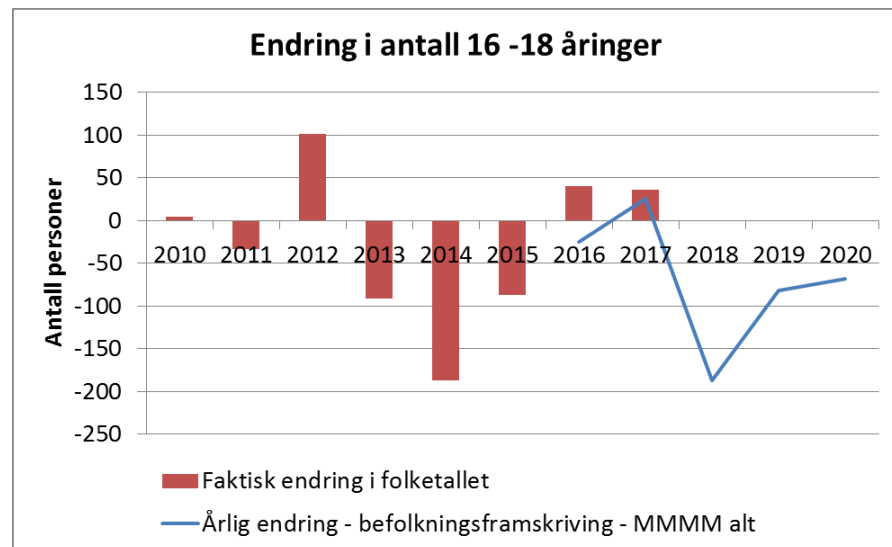
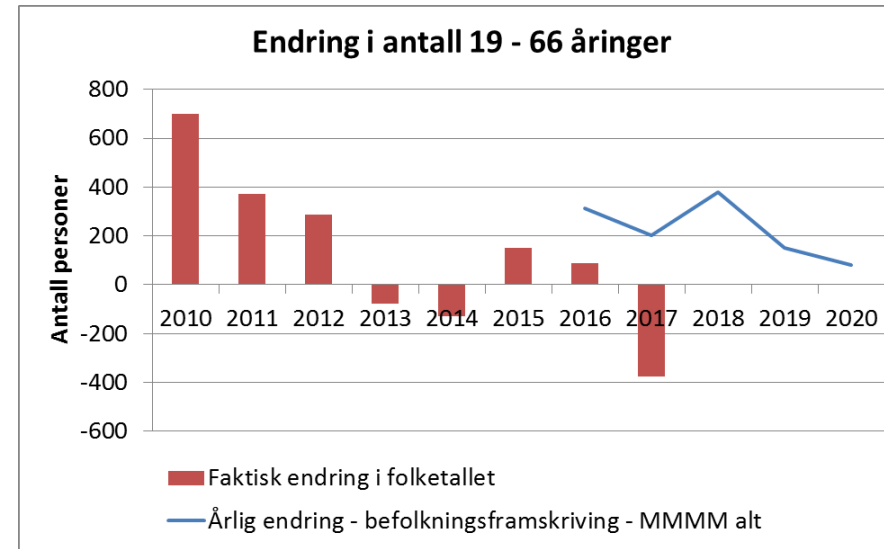
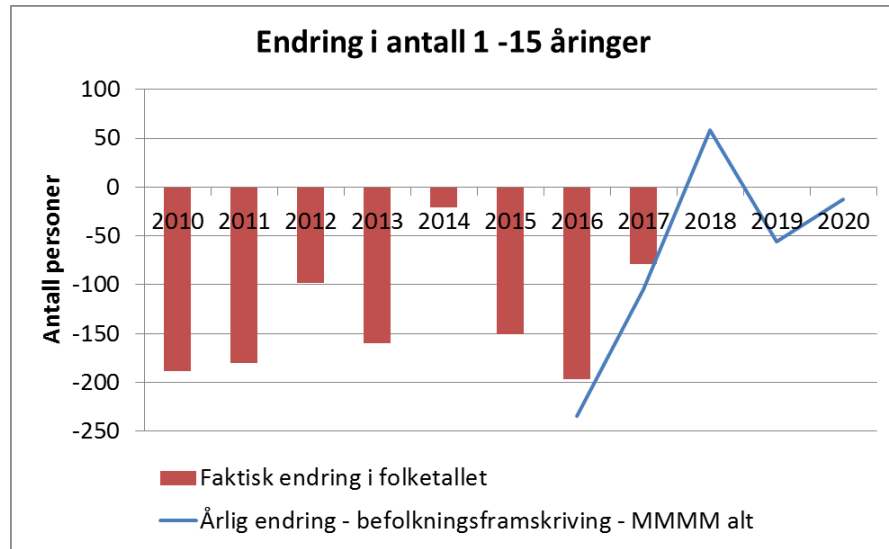
Markert lavere vekst i yrkesaktiv befolkning, mens eldre vokser raskere enn framskrivingene.

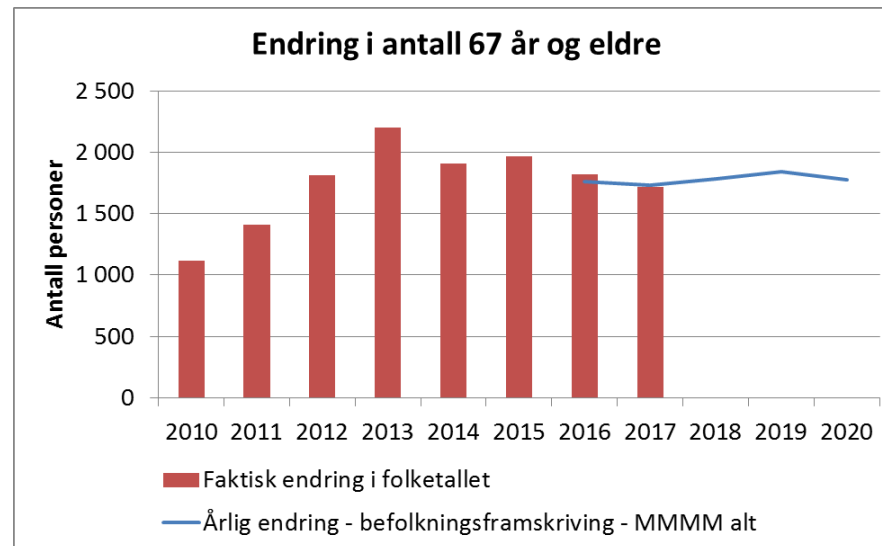
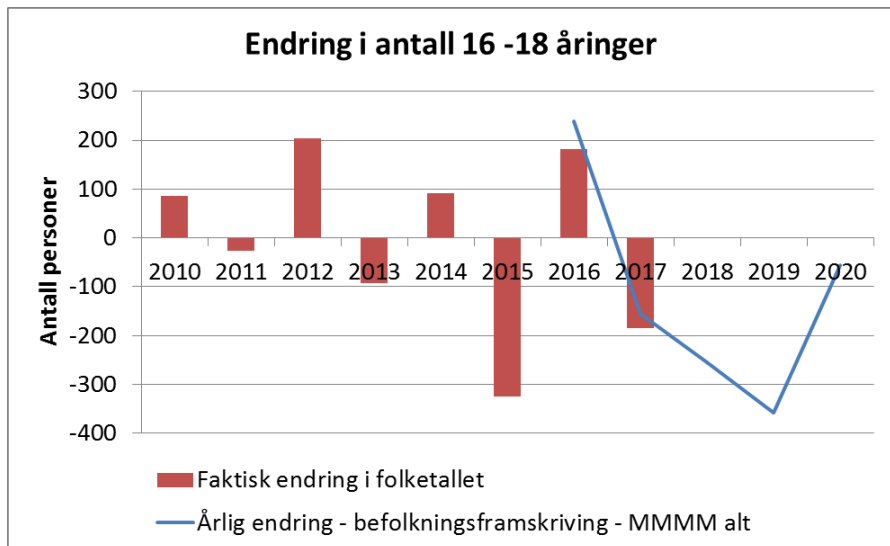
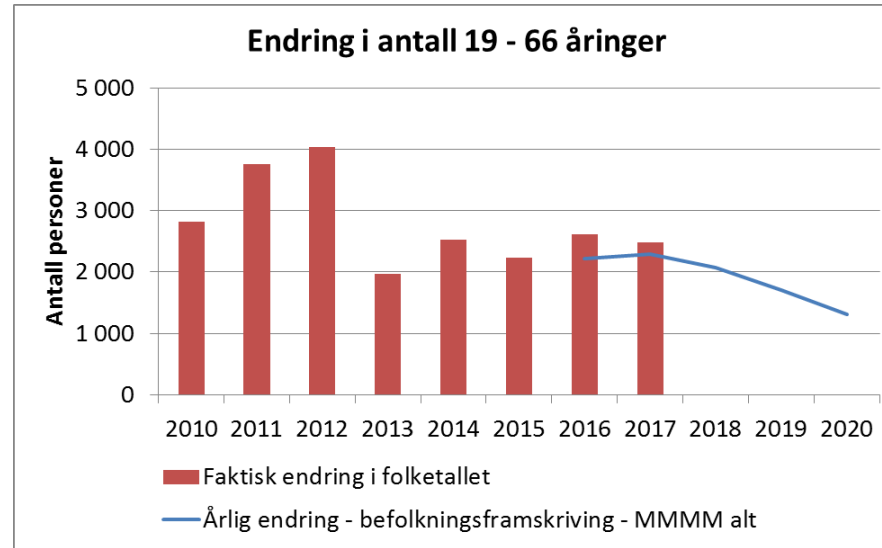
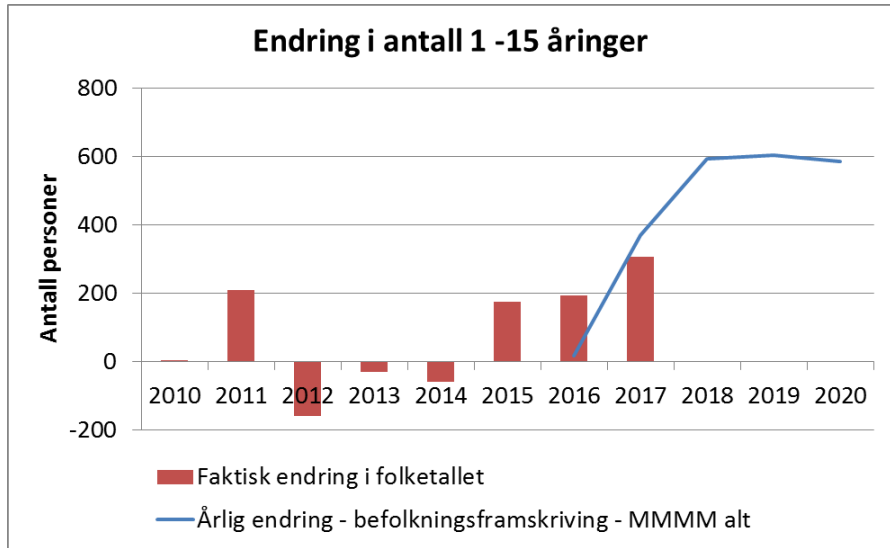
Telemark: Nedgang i 1 – 15 åringer, om lag som framskrivingene.

16-18 åringer noe mer positiv utvikling enn framskrivingene.

Markert lavere vekst i yrkesaktiv befolkning, og endog nedgang i 2017.

Men for Trøndelag har befolkningsframskrivingene truffet langt bedre enn for landet

Havbruksfondet

- 2,4 milliarder kroner i 2018
- Om lag 160 kommuner og 10 fylkeskommuner fra Aust-Agder oppover kysten til Finnmark
- Vekst i oppdrettsnæringen
- Endelig fordeling klar i oktober 2018

Kommunestruktur

- Gjennom inndelingstilskuddet får kommuner full kompensasjon for tap av basistilskudd og netto nedgang i distriktstilskudd. Den nye kommunen får dette tilskuddet i 15 år deretter nedtrapping de neste 5 årene. Dette vil også gjelde for nye sammenslåinger, **men beregnes nå på sammenslåingstidspunktet.**

Tabell 6.2 Standardisert modell for engangstilskudd ved kommunesammenslåing. Tall i mill. kroner.

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0–14 999 innbyggere	15–29 999 innbyggere	30–49 999 innbyggere	Over 50 000 innbyggere
2 kommuner	25 mill.	35 mill.	40 mill.	50 mill.
3 kommuner	35 mill.	45 mill.	50 mill.	60 mill.
4 kommuner	45 mill.	55 mill.	60 mill.	70 mill.
5 kommuner	55 mill.	65 mill.	70 mill.	80 mill.

KS deler regjeringens vurdering av betydningen av et sterkt lokalt folkestyre. Utfordringen er å følge dette opp i praktisk politikk

Regjeringen vil legge til rette for levende lokalsamfunn over hele landet. Vi vil spre makt og bygge samfunnet nedenfra. Et sterkt lokalt folkestyre gir folk og lokalsamfunn frihet og mulighet til å styre sin egen hverdag og samfunnsutvikling. Regjeringen vil arbeide for å redusere statlig detaljstyring og byråkrati og sørge for at mer makt og myndighet desentraliseres til lokalsamfunn og deres folkevalgte.

Sterke statlige styringsvirkemidler som for eksempel øremerking og bemanningsnormer, kan resultere i et uoversiktlig og lite fleksibelt styringssystem, der ordningene motvirker hverandre og den offentlige ressursbruken øker. Bemanningsnormer kan også ha uheldige effekter ved at arbeidskraft låses til én sektor.

12.7.3	Bemannings- og pedagognorm i barnehage	86
12.7.4	Språkkrav for ansatte i barnehagen	86
12.7.5	Språkkrav i barnehagen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner som styrer eller pedagogisk leder	87
12.7.6	Norm for lærertetthet	87

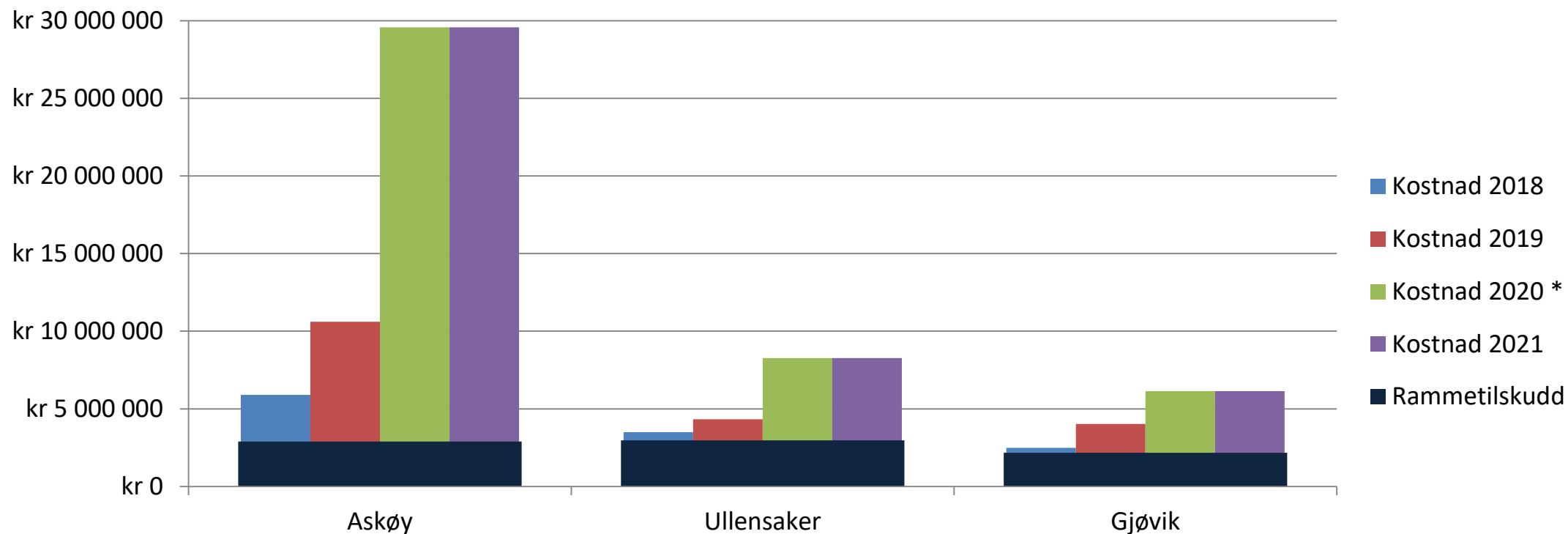
Barnehagenorm - Askøy kommune

- 10 kommunale og 18 private barnehager
- Om lag 2900 barn i barnehage
- Prioriterer barnehage noe høyere enn andre områder (ut fra hva de får i inntektssystemet)
- Mangler:
 - Kommunale barnehager: 10 barnehagelærere og 1 årsverk grunnbemanning*
 - Private barnehager: ca. 25 barnehagelærere og 15 årsverk grunnbemanning*
- Askøy mangler i underkant av 30 mill. som må dekkes fra andre tjenesteområder.

*grunnbemanning som mangler etter å ha ansatt barnehagelærerne

Pedagognorm og bemanningsnorm - KS' beregninger for tre kommuner:

«Rammetilskudd» viser hva kommunene kan forvente å få i økte inntekter som er knyttet til bemanningsnorm og pedagognorm. De øvrige søylene viser beregnet utgiftsøkning som følge av bemanningsnormen.

Usikkert hvordan overgangen fra særskilt tilskudd til rammetilskudd skal skje i 2020.

Skjerpet pedagognorm og bemanningsnorm i barnehage – finansiering?

- 1 milliard kroner per år fra 2020
- Ikke omtalt i RNB eller Kommuneprop.
- Innføring av bemanningsnormer medfører omprioriteringer i kommunene

Lærernorm

Hovedtrinn	2018/2019	2019/2020 →
1.–4. trinn	16 elever	15 elever
5.–7. trinn	21 elever	20 elever
8.–10. trinn	21 elever	20 elever

Forskrift om lærernorm er ikke fastsatt –
høringsfrist 22.mai.

Finansiering

2018

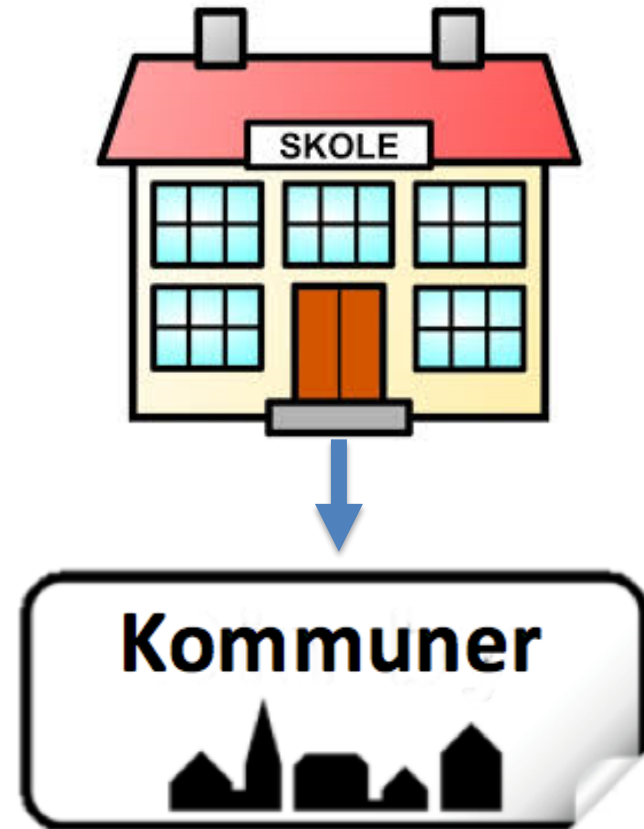
- 500 mill. fordeles kommuner. Øremerket.
- 200 mill. fordeles særskilt til enkelt kommuner ut fra behovet på skolenivå

2019

- Øremerking fortsetter

2020

- Bevilgning legges inn i rammetilskuddet – omfordelingseffekter?

Kritisk til kommunal betalingsplikt rus og psykisk helse

- 150 – 220 mill. overføres til kommunene
- Utfordringen – ikke godt nok utredet
 - Kommunene mangler styringsdata
 - Uklar definisjon av utskrivningsklar
 - Usikker effekt
 - Skaper unødig byråkrati

«Myk» eldrereform gir ingen nye oppgaver til kommunene

Leve hele livet

Leve hele livet er et omstillingsprosjekt i Stavanger kommune der målet er fornøyde brukere. Brukere som gjennom forebygging, rehabilitering, teknologi og sosiale nettverk klarer seg selv i stedet for å bli passive mottakere av hjelp og pleie.

Temaområder:

- Mat og måltider
- Aktivitet og felleskap
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene
- Aldersvennlige samfunn

**Anerkjennelse til kommunene at reformen skal bygges nedenfra.
Stortingsbehandling høsten 2018 og endelig gjennomføringsapparat
klart i statsbudsjett 2019.**

Endringer i nettotilvekstkravet i investeringstilskuddsordningen først i 2019

Foto: Økernhjemmet, gjengitt med tillatelse

- **Større fleksibilitet i ordningen nødvendig**
- **Positivt at rammen er utvidet slik KS har bedt om.**

Opptrappingsplanen for rehabilitering gir få løsninger, men skaper utfordringer

- Pr i dag vanskelig å definere oppgave- og ansvarsforhold mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten.
- Forsterkes av bredere definisjon av rehabilitering
- Skaper prioriteringsutfordringer

Fortgang i forebyggende tiltak mot flom utsatt nok en gang

ENORME SKADER: I fjor sommer ble bygda Utvik i Sogn og Fjordane rammet av flom, etter enorme nedbørsmengder på kort tid. På grunn av klimaendringene forventes det mer av denne typen ekstremnedbør i framtida. Foto: Hans Ivar Moss Kolseth / NTB scannet

Får ikke mer penger til flomsikring

Dagbladet 19.4.2018

NYHETER FLOM 2018 GUDBRANDSDALEN RINGEBU

- Fåvang er nok en gang det kritiske punktet!

FLOM: En gravemaskin ble satt inn for å hindre at elveløpet tettet seg der Tromsa renner under E6 ved Fåvang. Natt til lørdag ble E6 tilkalt strømmen. Til høyre: Ordfører Arne Fossmo, Ringebu. Fotomontasje: Kari Utgaard

Dagbladet 19.4.2018

13. mai 2018, kl. 18:02

- E6 ved Fåvang har nok en gang vært det kritiske punktet under flommen. For å unngå dette i framtiden må det fjernes masse i Lågen ved utløpet fra Tromsa. Dessuten bør det bygges en permanent flomvoll, sier ordfører Arne Fossmo (Ap) i Ringebu.

118 000 kroner ble satt av til...

Forebyggende tiltak er billigere i lengden

Rapport fra KS FoU i 2015 viser for eksempel at **forebygging ville kostet en tiendedel av de faktiske kostnadene til gjenoppbygging** etter flommen i Gudbrandsdalen i 2013.

Reparasjon fremfor forebygging.

Kan vi bli bedre på å ivareta samfunnssikkerhet i forbindelse med vedlikehold og rehabilitering av teknisk infrastruktur?

Glåmdalen

KONGSVINGER-REGIONEN FLOM GLOMMA

Flommen var over en meter lavere enn da det smalt i 1995

Da flommen nådde toppen søndag ved Norsenga, var den cirka 1,3 meter under nivået som var under flommen i 1995. Foto: Ole-Johnny Myhrvold

Fylkeskommunene har fulgt opp satsingen på drift og vedlikehold av fylkesveger, men likevel er ikke dette tilstrekkelig

Drift og vedlikehold fylkesvei	2013	2014	2015	2016	2017
Netto driftsutgifter i mill. kr (i 2017-kr)	7181	7648	8137	8413	8681
Prosentvis årlig vekst i netto driftsutg.		6,5	6,4	3,4	3,2
Prosentandel fylkesvei av netto driftsutgifter i alt, fylkeskomm. u/Oslo	12,7	13,2	13,8	14,2	15,0
Prosentandel fylkesveg med dårlig eller svært dårlig dekketilstand	45,3	44,2	43,9	42,2	40,8

Kilde: KOSTRA

KS heier på innovativt taktskifte!

- ✓ Helhetlig innovasjonspolitik
- ✓ Åpen og inkluderende prosess
- ✓ Kommunenes Innovasjonsbarometer former nasjonal politikk
- ✓ Reduksjon av statlig detaljstyring på dagsorden

KommunalRapport

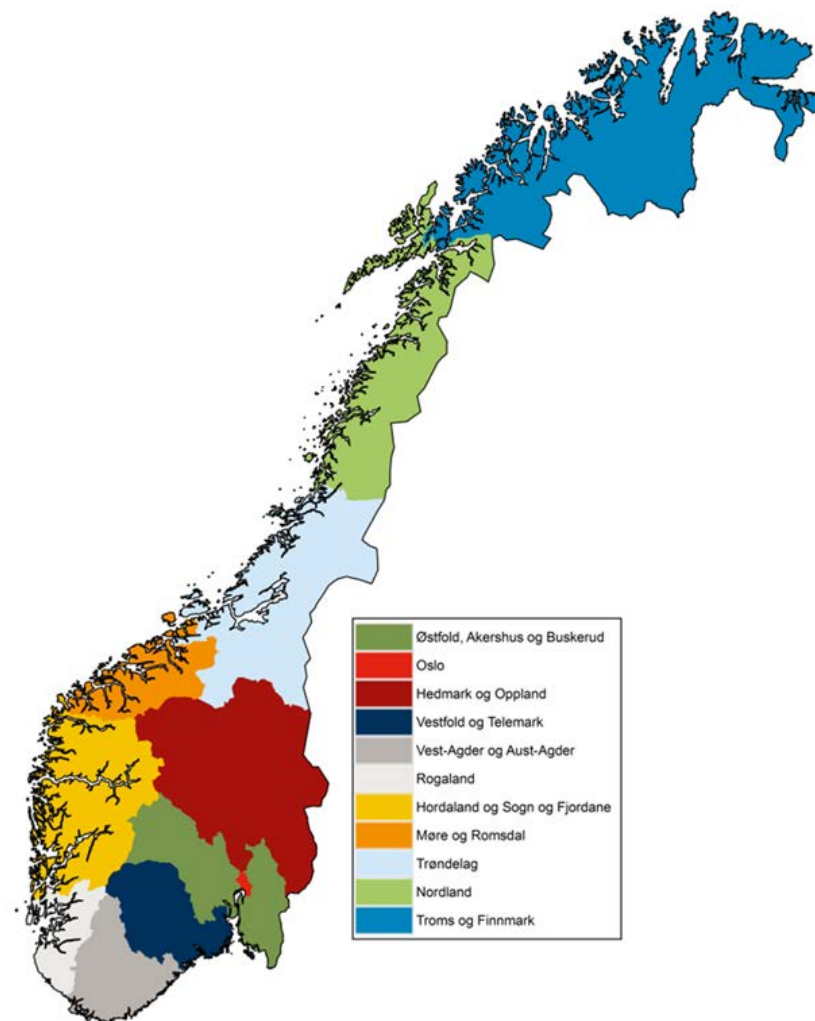
Stolt av innovative kommuner

ØKONOMI. I en stor undersøkelse som lanseres i dag, har KS undersøkt hvor innovative norske kommuner *egentlig er*. – Vi slår hull i noen myter, sier KS-leder Gunn Marit Helgesen.

Regionreformen gjennomføres – men når kommer oppgavene?

- Ekspertutvalget har vurdert nye oppgaver:
 - Departementet vurderer forslagene og høringsinnspillene
 - Departementet vil gi status for arbeidet i kom.prop for 2020
 - Tar sikte på oppgaveoverføring fra 1.1.2020 som en hovedregel
 - Fylkeskommunene er utålmodige, behov for raskere avklaring
- *«KS er i all hovedsak enig i de prinsipper som ekspertutvalget har lagt til grunn for sine vurderinger i rapport om overføring av oppgaver. KS mener at ekspertutvalgets forslag vil styrke demokratiet og gi større muligheter til å oppnå samordningsgevinster på tvers av sektorer.»*
KS høringsuttalelse til ekspertutvalget

Oppsummering

- KS er fornøyd med at regjeringer erkjenner og understreker hvor viktig et levende lokaldemokrati for en effektiv bruk av fellesskapets penger
- Det lokale handlingsrommet blir omtrent det samme neste år som i år
- Det er skuffende at bemanningsnorm i barnehagene er ikke finansiert
- At bevilgningene til flom- og rassikring ikke økes.
- Fortsatt stort vedlikeholdsetterslep på fylkesveier - behov for et 10-årig program